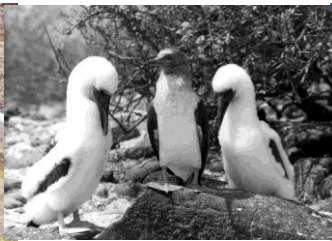

Stichting
Vrienden van de
Galápagos Eilanden

NIEUWS ONLINE

Februari 2018

Beste Vrienden,

Deze eerste Nieuws Online van 2018 is grotendeels gewijd aan de Vriendendag 2017 die op 11 november in de Botanische Tuinen in Utrecht werd gehouden. Verder treft u in deze Nieuws Online een tweetal boekbesprekingen aan. Wij wensen u veel leesplezier.

Vriendendag 2017

Evenals vorig jaar vond de Vriendendag ook dit jaar plaats in de Botanische Tuinen Utrecht. Deze dateren al uit 1639, drie jaar na de oprichting van de Universiteit Utrecht. Beide waren toentertijd binnen de muren van de stad Utrecht gelegen. Daar tref je ook nu nog de Oude Hortus aan, namelijk als fraaie historische tuin achter het Universiteitsmuseum, waar wij twee jaar geleden te gast waren. Maar voor de Botanische Tuinen moet je tegenwoordig naar de Uithof en wel naar Fort Hoofddijk, gebouwd in 1879 als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Daar in de Wachendorffzaal, onderdeel van de Tropische Kassen en genoemd naar Prof. van Wachendorff die halverwege de 18^e eeuw directeur-hoogleraar was, kwam een 30-tal Vrienden bijeen voor de Vriendendag 2017. Zoals bekend stond die in het teken van Charles Darwin, omdat eind september 2017 bij de KNNV Uitgeverij een nieuwe, geïllustreerde uitgave van “De Reis van de Beagle” verscheen, het beroemde reisverslag van Charles Darwin in vertaling van Frank van der Knoop. Elders in deze uitgave treft u een recensie van dit historische boek aan. Maar hieronder eerst een weergave van beide lezingen, die tijdens deze Vriendendag werden gehouden.

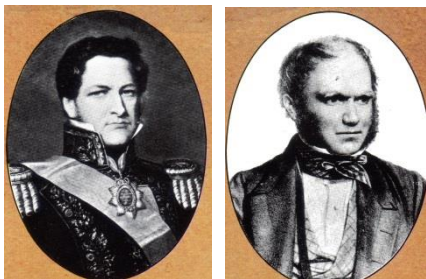
“Wie was Charles Darwin?”

In deze lezing stipte Frans Engelsma, secretaris van de “Galápagos Vrienden”, allereerst het jaar 2009 aan. Het jaar, waarin werd herdacht dat Charles Darwin 200 jaar geleden, op 12 februari 1809, was geboren en dat het 150 jaar geleden was dat de eerste druk van zijn beroemdste boek, “On the Origin of Species”, was verschenen. Ter gelegenheid van het Darwinjaar werden tal van boeken van en over Charles Darwin (her-) uitgegeven, vonden speciale exposities plaats en werden talloze wetenschapsbijlagen in kranten en tijdschriften aan Darwin gewijd. Voor veel “Darwinisten” was het Darwinjaar zelfs de aanzet om het National History Museum in Londen te bezoeken, waar een speciale Darwin-expositie werd gehouden, en het zuid van Londen gelegen Downe, waar Darwins huis tegenwoordig een Darwin Museum huisvest. Wie was Charles Darwin eigenlijk en waarom werd hij zo beroemd?

Charles Darwin werd in Shrewsbury, niet ver van de grens met Wales, als vijfde in een gezin met zes kinderen geboren. Zijn vader Robert was, evenals grootvader Erasmus, huisarts. Zijn moeder Susanna was een dochter van Josiah Wedgwood, Brits pottenbakker en oprichter van het bekende Wedgwood concern. Charles was geen bijzondere leerling, hij ging liever de natuur in of met zijn oudere broer Erasmus scheikundeproeven uitvoeren. Vandaar zijn bijnaam “Gas”. Een studie geneeskunde in Edinburgh werd geen succes en ten einderaad zond vader Robert hem maar naar Cambridge om daar voor plattelandsdominee te gaan studeren. Tot zijn geluk kon hij naast de vakken die bij zo’n studie horen, ook

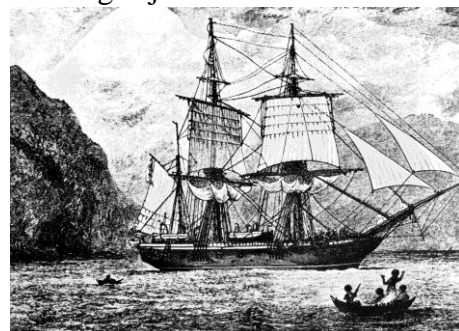
vakken als geologie en botanie volgen en, wie weet, heeft juist dat hem gestimuleerd om al op 22-jarige leeftijd af te studeren als tiende van zijn jaar van 178 studenten.

Thuis gekomen uit Cambridge trof hij een brief van zijn hoogleraar botanie, prof. Henslow, aan met de mededeling dat een zekere Captain FitzRoy op zoek was naar een heer van stand met kennis van de natuur voor zijn reis rond de wereld met HMS Beagle. Vader Robert wilde aanvankelijk geen toestemming geven, gevaarlijk zo'n reis en wat word je er beter van, maar dankzij de argumenten van zijn zwager, oom Josiah, gaf hij toch toe. En Captain FitzRoy was gecharmeerd van Charles Darwin, ondanks het feit dat de vorm van zijn neus hem als frenoloog in eerste instantie niet aanstond.

De reis met de Beagle, een driemaster van 242 ton, 90 voet lang en 74 man aan boord, was vooral bedoeld om de wateren rond Zuid-Amerika (beter) in kaart te brengen. En hoewel de reis naar verwachting twee jaar in beslag zou nemen, werden het er bijna vijf. In die bijna vijf jaar maakte Darwin niet alleen kennis met het leven aan boord, slapen in een hangmat boven de kaartentafel en zeeziekte als er maar even deining stond, maar ook met bijzondere landen en volkeren. Bovendien kreeg hij steeds meer inzicht in geologische processen en stouwde hij kratten vol met gesteenten, planten en dieren die vaak al vanuit een verre haven naar Engeland werden gestuurd.

Hoewel Darwins naam voor altijd verbonden zal blijven met de Galápagos Eilanden, verbleef hij er maar vijf weken en zette hij op slechts vier eilanden voet aan wal. Hij vergat er zelfs bepaalde vondsten zorgvuldig te labelen. Zoals die van een aantal kleine vinkachtige vogeltjes, waarbij hij eenmaal terug in Engeland gelukkig kon terugvallen op het door Captain FitzRoy en anderen verzamelde materiaal. Ruim een eeuw later zouden die vinkachtigen, die wij tegenwoordig dus kennen als Darwinvinken, naar hem genoemd worden. Daartegenover staat dat bepaalde vondsten en waarnemingen, met name in Patagonië en op de Galápagos Eilanden, hem zeer zeker hebben geholpen op zijn pad dat uiteindelijk zou resulteren in zijn beroemdste publicatie.

En eenmaal terug in Engeland was het voor Darwin zaak om de hulp van deskundigen in te roepen om de overvloed aan materiaal te bestuderen en op naam te brengen en om zo een belangrijk aandeel te hebben in de publicaties over de reis van de Beagle die in de daarop volgende jaren zouden verschijnen. In 1840 trouwde de 30-jarige Charles met zijn één jaar oudere nicht Emma, dochter van oom Josiah. Zij gingen in Londen wonen, kregen er hun eerste twee van in totaal tien kinderen (waarvan drie vroegtijdig zouden overlijden) en verhuisden in september 1842 naar Down House. In de eerste jaren daarna zette Darwin zijn ideeën over “transmutation” (evolutie) op papier, maar met respect voor de zeer gelovige Emma stopte hij het opgerolde manuscript van 230 pagina's en 52.000 woorden, samen met 400 pond en een brief “Wat te doen als ik overlijd?” in de kast onder de trap.

Wie weet zou dat manuscript daar voor de rest van zijn leven hebben gelegen, als er in juni 1858 niet een brief van Alfred Wallace uit het verre Oost-Indië op de deurmat was gevallen. Daaruit bleek dat Wallace ongeveer dezelfde ideeën had ontwikkeld over “transmutation” als Darwin. Hij besprak het met zijn vrienden, de geoloog Lyell en de botanicus Hooker en zij besloten beider ideeën op de eerstvolgende bijeenkomst van de Linnean Society in Londen te presenteren. Darwin was daarbij niet aanwezig, hij voelde zich zoals zo vaak onwel, maar duidelijk is dat de bijeenkomst niet veel opzien baarde. Hoe anders was dat toen op 24 november 1859 de eerste druk van “On the Origin of Species, by means of Natural Selection.” in een oplage van 1250 stuks binnen een dag uitverkocht was. Er zouden nog vijf bijgewerkte edities volgen, in totaal 12.500 exemplaren. Het zou wel het belangrijkste maar bepaald niet enige werk van Darwins hand zijn. Denk maar aan de verschillende uitgaven over de reis van de Beagle, een monografie over Cirripedia (zeepokken en eendenmossels), diverse boeken over planten en natuurlijk “The Descent of Man”.

Naarmate Darwin ouder werd, werd zijn gezondheid slechter en kwam hij nog maar een beperkt aantal uren per dag aan werken toe. Op 19 april 1882 stierf hij in Down House en het was de wens van Emma om hem zijn laatste rustplaats te geven op de begraafplaats rond het kerkje van Downe. Het mocht niet zo zijn. Op voorspraak van 22 parlementariërs werd hij op 26 april bijgezet in Westminster Abbey, in een graf naast dat van Isaac Newton en Charles Lyell. Eén van de dragers was Alfred Wallace...

Meer lezen over “Wie was Charles Darwin?”

1. Janet Brown, “Charles Darwin, Voyaging”, Princeton University Press, 1995.
2. Janet Brown, “Charles Darwin, The Power of Place”, Princeton University Press, 2002.
3. Adrian Desmond & James Moore, “Darwin, de Biografie”, Nieuw Amsterdam Uitgevers, 1991.
4. Tim M. Berra, “Charles Darwin, The Concise Story of an Extraordinary Man”
The John Hopkins University Press, 2009.
5. Charles Darwin, “De Autobiografie van Charles Darwin, 1809-1882”, Uitgeverij Nieuwezijds, 2000.

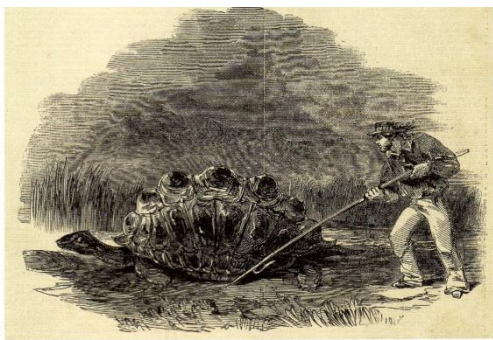
“Wat zag Darwin op de Galapagos?”

Zo luidt de titel van de hoofdlezing van de Vriendendag 2017, gepresenteerd door Caroline van der Mark, bestuurslid van de Galápagos Vrienden, die talloze malen de Galápagos Eilanden bezocht. Of zoals zij het zelf uitdrukt: “Vanmiddag neem ik u graag mee op reis naar Galápagos, aan de hand van verhalen en plaatjes terug in de tijd en naar Galápagos zoals het nu is. Ik was zo gelukkig om daar als natuurgids te werken en als net afgestudeerd bioloog min of meer in de voetsporen van Darwin te varen, lopen en leven. Nota bene, zonder zeeziek te zijn!” En sindsdien bezocht zij regelmatig de archipel als reisleader met groepen natuurliefhebbende vakantiegangers. Uit de duizenden foto’s die zij er schoot, veelal nog in het dia-tijdperk, koos zij ruim honderd uit om haar relaas te illustreren. Met zorg, om zoveel mogelijk een beeld te scheppen dat overeenkomt met de indruk die Darwin er moet hebben opgedaan. Geen moderne schepen op de achtergrond of uitgezette wandelpaden in beeld, maar een ruig lavalandschap met zijn bijzondere plantaardige en dierlijke bewoners.

Veel mensen denken dat Darwin tijdens zijn bezoek aan Galápagos een soort van EUREKA-moment over evolutie had, maar dat is nauwelijks voorstelbaar. Tijdens de reis van de Beagle, die maar liefst 248 weken duurde, bracht hij immers slechts vijf weken door in de Galápagos Archipel en bezocht hij slechts vier eilanden: Chatham (tegenwoordig San Cristobal), Charles (Floreana), Albemarle (Isabela) en James (Santiago). HMS Beagle voer op 15 september 1835 de wateren van de archipel binnen om op 20 oktober de Galápagos Eilanden voorgoed achter zich te laten.

Vandaag de dag noemen we de Galápagos één van de laatste paradijzen op aarde, maar Darwin vond Galápagos slechts “hoogst opmerkelijk” en soms zelfs “zeer onaangenaam”. Hij zag er nog volop de sporen van de aantasting en slachting die de boekaniers en walvisvaarders hadden aangericht. Het woeste landschap dat vulkanisch van oorsprong is en dat hem met die talloze kraters deed denken aan delen van Staffordshire en Shropshire, een fabriekslandschap volgestouwd met ijzergieterijen, stelde hem teleur. Maar hij was zich er zeer zeker van bewust dat deze eilandengroep, zo’n 900 kilometer uit de kust van Zuid-Amerika gelegen, zeer bijzondere soorten huisvestte.

Zoals de zeeleguaan, een ruim een meter lang beest dat hij omschrijft als lelijk, dom en traag van beweging. Een matroos liet er eentje, verzwaard met een steen, in zee zakken, maar kwam er na bijna een uur achter dat het dier nog springlevend was. En toen Darwin er eentje meerdere keren achter elkaar in zee gooide, wist het dier niet hoe snel het weer aan land moest komen. Darwin wist waarschijnlijk nog niet dat zeeleguanen, na zich een half uur in en onder water te goed te hebben gedaan aan een lekker maal van rood- en groenalgen, maar wat graag weer aan land gaan om daar in de warme zon op

te warmen. Bovendien, juist onder water loert het gevaar in de vorm van haaien en andere roofvijanden. Ook de landleguaan trok Darwins aandacht en hij merkt daarbij meteen op, hoe bijzonder het is om op zo'n

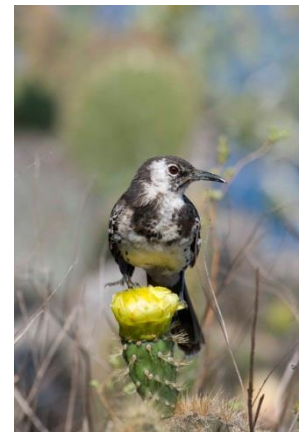

verlaten eilandengroep twee zo nauw met elkaar verwante soorten die nergens anders voorkomen, aan te treffen.

Op San Cristobal en Santiago zag Darwin ook reuzenschildpadden en op laatstgenoemde eiland, waar hij ruim een week bivakkeerde bij een twintigtal vissers, at hij onder andere schildpaddenvlees. Al eerder, tijdens zijn bezoek aan Floreana waar de Beagle in Post Office Bay voor anker ging, had vice gouverneur Lawson hem verteld dat er verschillende eilandvormen waren en dat hij aan de vorm van het rugschild kon zien op welk eiland een bepaalde reuzenschildpad thuis hoorde.

Op Floreana waren zo'n 200 politieke gevangenen gehuisvest die er landbouw en veeteelt bedreven. Lawson onthaalde Captain FitzRoy en Darwin gastvrij en schotelde hen een waar feestmaal voor van tropische vruchten, geitenvlees, gezouten schildpaddenvlees en verse eieren. Floreana spotlijsters waren alom aanwezig in de hoop een graantje mee te kunnen pikken. Tegenwoordig komt de Floreana spotlijster alleen nog maar op een tweetal nabij gelegen eilandjes voor en bovendien is het niet waarschijnlijk dat Darwin er de reuzenschildpad heeft gezien. Hij vermeldt het nergens en de Floreana-soort is halverwege de 19^e eeuw uitgestorven, waarbij niet alleen de mens zelf maar ook de voedselconcurrentie van de (verwilderde) geiten een rol hebben gespeeld.

Onder andere de verschillende soorten spotlijsters, verdeeld over een aantal eilanden en waaronder dus de Floreana spotlijster, zouden een belangrijke rol spelen om Darwin in de loop van de jaren op het spoor te zetten van de "transmutatie" (evolutie). In ieder geval in veel grotere mate dan de vinken die we tegenwoordig Darwinvinken noemen en waarvan Darwin verschillende soorten gezien en verzameld heeft, helaas zonder ze te voorzien van een label met daarop vermeld de vindplaats (eiland). Gelukkig hadden Captain FitzRoy en enkele andere opvarenden dat wel gedaan en mede dankzij hun gegevens kon de ornitholoog/illustrator John Gould in Londen de verschillende soorten alsnog benoemen en Darwin melden dat zij behoorden tot een grote familie van vinken die nieuw voor de wetenschap waren.

Een groot aantal soorten, planten en vooral dieren, passeert vervolgens de revue. Zoals de grote (rode) flamingo, de Galapagos buizerd (fraaie foto van een buizerd op het rugschild van een reuzenschildpad!), de lavameeuw (maar 300 tot 400 paartjes!) en zwaluwstaartmeeuw, de bruine pelikaan, Galapagos albatros, verschillende soorten reigers en natuurlijk de blauwvoetgent. Maar er zijn ook soorten die Darwin helemaal niet vermeldt en, naar wij moeten aannemen, nooit heeft gezien. Zoals de (niet-vliegende) Galápagos aalscholver, de Galápagos pinguin en de twee soorten zeeleeuwen die er voor komen. Over de laatste twee, de Galápagos zeeleeuw en de Galápagos pelsrob, komt nog een kleine discussie op gang. Waren ze er nog wel in Darwins tijd?

Waarschijnlijk wel maar het is even waarschijnlijk dat beide soorten toentertijd sterk in aantal waren gedecimeerd als gevolg van de meedogenloze jacht die de walvisvaarders sinds het eind van de 18^e eeuw hadden uitgeoefend. Niet alleen op walvissen en vooral de potvis, maar ook op beide soorten zeeleeuwen vanwege hun pels en olie. Soms werden wel 5.000 tot 8.000 pelzen per schip afgevoerd! Als je tegenwoordig op de Galápagos Eilanden ziet in welke aantallen vooral de Galápagos zeeleeuw voorkomt, dan mag je rustig stellen dat beide soorten zich aardig in aantal hebben hersteld.

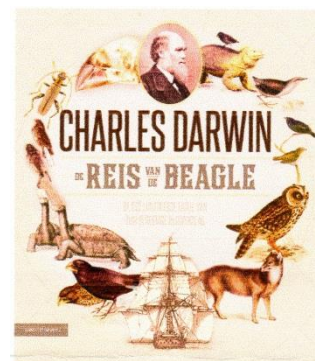
Meer lezen over "Wat zag Darwin op de Galapagos?"

K. Thalia Grant and Gregory B. Estes, "Darwin in Galapagos. Footsteps to a new world." Princeton University Press, 2009.

Boekrecensies

“De Reis van de “Beagle”

Eind september 2017 verscheen bij de KNNV Uitgeverij in Zeist “De Reis van de Beagle”, het verslag van Charles Darwin van zijn beroemde reis met HMS Beagle. Van de bijna vijf jaar die deze reis rond de wereld duurde, van eind december 1831 tot oktober 1836, zou de Beagle slechts vijf weken doorbrengen in de Galápagos Archipel. En tijdens die vijf weken zette Darwin voet aan wal op slechts een viertal eilanden: Cristobal, Floreana, Isabela en Santiago, in gezelschap van Captain FitzRoy en/of één of meerdere andere opvarenden van de Beagle. Zoals Frank van der Knoop, verantwoordelijk voor de vertaling, in zijn “Over de Tekst” aangeeft, is deze uitgave een nieuwe Nederlandse bewerking van de “Voyage of the Beagle”, in 1845 uitgegeven bij John Murray, Darwins uitgever bij wie in november 1859 de eerste druk van Darwins beroemdste boek “On the Origin of Species” zou verschijnen.

De Reis van de Beagle is een fraai uitgevoerd boek met ruim 250 historische en moderne illustraties, foto's en kaarten, waaronder tekeningen en aquarellen van de hand van de twee illustratoren die elk een deel van de reis van de Beagle meemaakten, Augustus Earle en Conrad Martens en verder van Captain FitzRoy en een aantal andere bemanningsleden. Hoe fraai die foto's en vooral die historische illustraties en kaarten ook zijn, het belangrijkste is uiteraard de tekst van Charles Darwin die de lezer als het ware bij de hand neemt op zijn reis rond de wereld. Maar het zal de geïnteresseerde lezer die Darwins reis op de voet wil volgen, af en toe best enige moeite kosten om te beseffen, waar Darwin zich op welk moment precies bevond. De belangrijkste opdracht aan Captain FitzRoy was het in kaart brengen van de Oost- en Westkust van Zuid-Amerika inclusief Vuurland en de Falkland Eilanden, wat betekende dat de Beagle zich van eind februari 1832 (het bezoek aan Bahia in Brazilië) tot half juni 1834 (de doorsteek via het Magdalena Kanaal naar de Grote Oceaan) aan de oostkust ophield. En aansluitend tot half juli 1835 langs de kust van Chili en Peru werkzaamheden verrichtte om vandaar koers te zetten naar de Galápagos Eilanden, waar de Beagle half september 1835 aankwam. Darwin geeft in De Reis van de Beagle echter geen chronologische beschrijving van de soms meer dan eens bezochte gebieden en je moet af en toe terug bladeren om te weten, wanneer hij ook alweer waar was.

Een en ander neemt niet weg dat het interessant is om Darwins relaas te lezen. Het is duidelijk dat “De Reis van de Beagle” voor een groot publiek is geschreven en heel goed leesbaar is, in tegenstelling tot het al eerder verschenen “Zoology of the Voyage of the Beagle”. Jammer genoeg komen er wat kleine slippertjes in de Nederlandse tekst voor en zit je af en toe te gissen, welke soort wordt afgebeeld en/of besproken. Ondanks de pogingen van vertaler Frank van der Knoop om waar mogelijk moderne soortnamen te vermelden. De bizcacha van pag. 112 en 113, “een knaagdier van de pampa”, lijkt wel erg veel op wat wij kennen als de mara. Wat te denken van de zwartvoet- of brilpinguin van pag. 169, een soort

die immers niet langs de kust van Zuid-Amerika maar op de zuidpunt van Zuid-Afrika voorkomt. Staat op de foto van “een stormvogel in vlucht” (pag. 247) niet een albatros weergegeven? En waren die vinken, aangeduid als “Darwins eigen specimens, door hem zelf gevangen en gelabelde Galápagos-vinken, uitgestald op zijn persoonlijke dagboek” (foto pag. 332) wel door hem en niet door Captain FitzRoy of Covington gevangen en gelabeld? Bekend is dat Darwin daarin, zacht gezegd, “ietwat nalatig” is geweest.

Een en ander neemt niet weg dat “De Reis van de Beagle” een fraaie uitgave is en een welkome aanvulling voor de bibliotheek van bewonderaars van Darwin. Hoe belangrijk die vijf weken op de Galapagos Eilanden echter ook waren voor Charles Darwin, in “De Reis van de Beagle” is daar nog weinig van te merken. Zo lezen wij op pag. 326: “In de ochtend van de 17^e (september) landden wij op Chatham (Isla San Cristobal) dat net als de andere eilanden opdoemt als een saai en afgerond silhouet, met hier en daar wat heuveltjes die restanten van oude kraters zijn. Niets ziet er op het eerste gezicht minder aantrekkelijk uit dan dit eiland. Een ruw terrein vol zwarte basaltlava dat in de meest woeste patronen is

neergeworpen en doorsneden wordt door grote scheuren, is overal begroeid met laag, door de zon verschroeid kreupelhout, dat weinig tekenen van leven vertoont.” Op het eiland James (Santiago waar hij tien dagen bivakkeerde en met enkele mede-opvarenden te gast was bij vissers) meldt Darwin: “In dit hoger gelegen gebied leefden we uitsluitend van schildpadvlees. Als de borstplaat op het vuur wordt gelegd met het vlees er nog aan, smaakt het heerlijk. Van de jonge schildpadden kan een uitstekende soep gemaakt worden.” Om er meteen aan toe te voegen: “Verder vind ik het vlees weinig smaak hebben.”

Charles Darwin, “De Reis van de Beagle”. KNNV Uitgeverij, Zeist, 2017.

Meer lezen over Darwins reis met de Beagle?

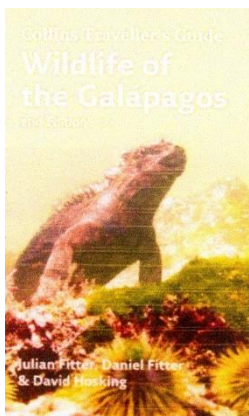
Eigenlijk zou je “De Reis van de Beagle” moeten lezen in combinatie met andere boeken die over deze reis rond de wereld zijn geschreven zoals met name de volgende twee.

1. Alan Moorehead, “Darwin en de Beagle, een scheepsreis naar de oertijd”, Uitgeverij Septuaginta (i.o.v. ICOB), 1976.
2. James Taylor, “The Voyage of the Beagle. Darwin’s extraordinary adventure aboard FitzRoy’s famous survey ship” . A Conway Maritime Book, 2008.

“Wildlife of Galapagos”

Ben je van plan de Galapagos Eilanden te bezoeken en zoveel mogelijk soorten planten en dieren op naam te brengen, neem dan de Collins Traveller’s Guide “Wildlife of Galapagos” mee als veldgids. Sinds 2016 is er een “revised and updated second edition” beschikbaar die de vorige edities van 2000 en 2007 vervangt en waarin zo ongeveer alle planten en, vooral, dieren die je op het land en tijdens het snorkelen en duiken onder water tegenkomt, afgebeeld staan en beschreven worden. Wat is er zoal in de nieuwe uitgave aangepast?

Allereerst zijn de inleidende teksten actueel gemaakt dan wel herschreven. Zo ook het nieuwe voorwoord

van de hand van Sarah Darwin. Ook de uitgebreide Photography Notes zijn herschreven, uiteraard vooral vanwege de overgang van analoge naar digitale camera’s, smart phones en tablets. De hoofdstukken over de dieren die je er aantreft, zijn hier en daar aangepast, bijvoorbeeld waar het gaat om schattingen van aantallen. Ook de dood van Lonesome George en dus het uitgestorven zijn van de reuzenschildpad van het eiland Pinta wordt vermeld. De grootste verbetering is echter de toevoeging van het hoofdstuk “Underwater Wildlife” met afbeeldingen van en informatie over haaien en roggen en de belangrijkste soorten beenvissen, ingedeeld naar uiterlijk, vorm en kleur, die je onder water kunt tegenkomen. Het hoofdstuk “Invertebrates”, met o.a. insecten, spinnen, duizendpoten en schorpioenen (één soort), weekdieren, kreeftachtigen en stekelhuidigen, is echter “onaangetast”.

Ook het hoofdstuk “Vegetation Zones”, inclusief de daarop volgende opsomming van planten van de Galápagos, ingedeeld naar de ecologische zones waarin zij voorkomen, heeft geen verandering ondergaan. En ook de informatieve hoofdstukken over “Geology and Vulcanology, History, Ocean Currents, Conservation en Notes for the Visitor” zijn op enkele aanpassingen of foto’s na ongewijzigd gebleven. Achter in de gids is echter het hoofdstuk “Visitor Sites” aanzienlijk verbeterd en uitgebreid, 38 in plaats van 24 sterk verbeterde kaartjes van de belangrijkste sites met informatie over de toegankelijkheid en wat er te zien is. Deze Engelstalige gids is een must voor de Galápagosbezoeker die er voor de natuur naar toe gaat. En wie doet dat niet?

Julian Fitter, Daniel Fitter & David Hosking, “Collins Traveller’s Guide Wildlife of the Galapagos”, 2nd Edition. William Collins, 2016.